

УДК 373.2.091.33:[74:738.3](045)

Сідун Я.Є.

студентка 3 курсу, спеціальності «Дошкільна освіта»,

Мукачівський державний університет

Микуліна А.К.

старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

Мукачівський державний університет

НАВЧАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ДЕКОРАТИВНОГО ЛІПЛЕННЯ ЗА МОТИВАМИ УКРАЇНСЬКОЇ КЕРАМІКИ

В статті розкриваються особливості навчання дошкільників декоративного ліплення за мотивами української кераміки.

Дано визначення декоративного ліплення, розкрито його значення на розвиток дошкільників та зміст роботи з дітьми різного віку. Значна увага приділена техніці виготовлення робіт за мотивами народної кераміки та методиці навчання старших дошкільників декоративного ліплення.

Ключові слова: кераміка, декоративне ліплення, процес ліплення, декор.

The article has revealed the peculiarities of teaching pre-schoolers of decorative modeling on the motives of Ukrainian ceramics.

It has been given the definition of decorative molding, revealed its importance for the development of preschool children and the content of work with children of different ages. Considerable attention has been paid to the technique of manufacturing works based on folk ceramics and teaching methods for senior preschoolers of decorative modeling.

Key words: ceramics, decorative molding, molding process, decor.

Сьогодні назріла потреба відновити народне виховання дітей з метою збереження нації, забезпечення духовної єдності поколінь. Провідними засобами впливу на дитину повинні стати засоби народної педагогіки: рідна мова, усна народна творчість, декоративно-вжиткове мистецтво, звичаї, традиції, символи, народна гра та іграшка.

Українська кераміка – то наша дорогоцінна культурна спадщина, дійовий навчально-виховний засіб, цілісний культурний феномен, невичерпне джерело мудрості, невід’ємна складова духовного й мистецького розвитку нашого народу [1]. Використання народної кераміки в процесі образотворчої діяльності дошкільників сприяє творчому формуванню особистості. Методи і прийоми

роботи з українською керамікою в ЗДО мають узгоджуватися з імпровізаційним стилем роботи народних майстрів та особливостями дитячої творчості.

Особливе місце серед видів дитячої творчості займає декоративне ліплення. Декоративне ліплення як предметна діяльність – це створення дітьми посуду, декоративних пластин, прикрас, скульптур за мотивами народних іграшок, виготовлення сувенірів-оберегів. Декоративне ліплення збільшує можливості дітей в образотворчості тим, що збагачує зображальні техніки новим оригінальним способом оздоблення виробів, об'ємних форм, окреслює для дитини нові способи для самореалізації в соціумі через виготовлення нескладних прикрас [2].

Питанням навчання дошкільників декоративного ліплення займалися Т.С.Комарова, Т.М. Доронова, Н.Б. Халезова, Т.В. Черних, Т.Г. Казакова.

Декоративне ліплення пов'язане з ознайомленням дітей з народними її видами. Відома дослідниця в галузі дитячого декоративного ліплення Н.Б.Халезова зазначала, що під впливом народної кераміки діяльність дитини в ліпленні набуває активного творчого характеру.

Для успішного оволодіння навичками декоративного ліплення педагог повинен використовувати предмети декоративно-ужиткового мистецтва, художні вироби народних майстрів України та інших країн, наприклад посуд Опішні, Косова, Ужгорода, Василькова.

У декоративному ліпленні діти працюють з глиною, пластиліном, воском, тістом. За технологією декоративного ліплення дитина може оздобити предмет орнаментом геометричного чи рослинного характеру як рельєф, барельєф та контррельєф. Дошкільнята можуть наліпити орнамент або прокарбувати його на тлі виробу, наприклад посуду або скульптурної іграшки.

Декоративне ліплення дозволяє вчити дітей попередньо обдумувати тему, створювати заздалегідь ескіз у вигляді малюнка, умовно вирішувати форму предмета і розпис.

Процес декоративного ліплення визначається двома головними етапами: виготовлення предмета і його декорування. Змістом декоративного ліплення можуть бути посуд, намисто, настінні та настільні пластинки.

Навчання дошкільників декоративного ліплення починається із другої молодшої групи. У молодшому – середньому віці діти ліплять простий посуд з нескладним декоруванням, прикраси (намисто), декоративні пластини із глини і кольорового тіста.

Старші дошкільники можуть самостійно виготовляти цікаві вироби, прикраси, сувеніри. Для прикрашення виробів використовують спеціальні печатки, інструменти [3].

Діти вчаться ліпити посуд шляхом вдавлювання кулястої чи циліндричної форми, утворюючи порожнину, витягуючи, зашипуючи та згладжуючи краї виробу, а також використовують стрічковий спосіб, коли до дна посуду прикріплюються стінки у вигляді стрічкоподібної форми.

Також з дітьми старшого дошкільного віку можна ліпити декоративний посуд зі своєрідним декором за мотивами української кераміки. Діти виконують більш творчі і витончені роботи, наприклад, цукерниця-кошик, сільничка-качечка, подарункова скринька; обереги, сувеніри. Перед такими заняттями вихователь розглядає разом з дітьми кілька варіантів таких предметів, організує ігри для розвитку творчої уяви і фантазії: «На що схоже», «Перетвори»; пропонує зробити ескіз-малюнок майбутнього виробу і заохочує до втілення задуму, реалізації творчого задуму [1].

Дітей можна зацікавити виготовленням оберегів, кумедних масок-мордочок, виліплених на основі глиняного коржика. Вихователь пояснює дітям, що оберег принесе удачу і захистить від хвороб. Він може бути оригінальним доповненням до подарунка, якщо його супроводити щирими побажаннями.

З старшими дошкільниками також виготовляють декоративні пластини. Таку назву має своєрідна керамічна картинка, яку виконують у техніці барельєфу або заглибленого рельєфу. Вихователь пропонує дітям спочатку зробити малюнок на папері, стекою перенести контур малюнка на глину і вирізати. Отримане зображення наліплюють на другий шар глини чи дощечки. Педагог моделює «ситуацію відкриття», в якій діти самі здогадуються, як можна зробити «картину» [2].

Вихідними формами для ліплення посуду за мотивами народної кераміки є куля (еліпс) і циліндр (конус). Декоративні пластини (кахлі, картини) виконують способами та прийомами рельєфу (барельєф, горельєф, контррельєф).

Прийомами пальцевого декору є згладжування поверхні, отвори, защепи, прокручування, гофрування. Декорування можна здійснити штампами або за допомогою загострених паличок (крапка, кома, пелюстка, хвиляста лінія, зубці, спіраль, меандр, листок, квітка, гілка, ялинка, метелик). Ці прийоми становлять техніки декорування (штампований декор, пальцевий декор, гравірувальний декор – карбування, риткування).

Варіантами творчого декорування, які будуть цікаві дітям, є відбитки рослин, сітки, мішковини. Педагог пропонує дітям шукати, експериментувати в царині технологій ліпного декорування.

Роботу з декоративного ліплення за мотивами народної української кераміки потрібно почати з найближчого дітям – ознайомлення з декоративним

розписом по кераміці, який побутує у нашій місцевості. Витвори умільців розкажуть про своєрідність природи рідного краю, традиції місцевого населення, його уявлення про образність і красу. Перші яскраві враження пробуджують у дітей інтерес до національної культури, що сприяє вихованню почуттів, прилучає до світу прекрасного [3].

Щоб розширити знання дітей про кераміку, можна використовувати альбом з ілюстраціями, давати дітям запитання, викликати бажання самостійно висловлюватись. Розповіді про народних умільців, супроводжують читанням віршів, уривків з художніх творів, які допомагають дітям краще зрозуміти послідовність виготовлення керамічного посуду.

На початку заняття можна показати різноманітні вироби (гличики, вази, стаканчики) звернути увагу як вони прикрашені, характерні особливості розпису, поєднання кольорів. Пояснюють дітям, як ці вироби виготовляються народними умільцями і показати прийоми ліплення кухлика новим стрічковим способом.

Хороший результат дає організація сюжетно-рульової гри «Ярмарок» або магазин кераміки. До підготовки бажано залучати всіх дітей групи, запропонувати виліпити посуд з пластиліну або глини, а потім прикрасити візерунками та все це красиво розмістити на полицках столу.

Дошкільники самі розподіляють ролі, продавці складають цікаві розповіді про виставлені вироби, а покупці із задоволенням купували речі, які найбільше їм сподобались. Таким чином діти більше дізнаються про українські народні промисли, їх характерні особливості, вчать виготовляти різні вироби, користуючись різними технічними прийомами і способами ліплення.

Отже, декоративне ліплення дає дивовижну можливість моделювати світ і своє уявлення про нього в просторово-пластичних образах. Якщо цей вид діяльності правильно організований, то ліплення може стати улюбленим заняттям дітей. Кожна дитина зможе створити свій власний маленький пластиліновий або глиняний світ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загаєцька О. В одвічних ритмах гончарного круга / О. Загаєцька // Образотворче мистецтво. – 2003. – №1. – С. 12-16.
2. Мурга Л. О. Керамічний дивограй / Л. Мурга // БВДС. – 2003. – № 9. – С. – 19-24.
3. Халезова Н. Б. Народная пластика и декоративная лепка в детском саду / Н. Б. Халезова. – М.: Изд. Сфера, 2005. – 112 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>